
Les i nr. 18/2022

[LES MER OM](#)

Hva historien om lobotomi kan lære oss

Etter den annen verdenskrig sto psykiatrien uten gode behandlingstilbud til pasienter med alvorlig psykisk sykdom. Lobotomi fremsto som et nesten mirakuløst gjennombrudd, på linje med antibiotika mot infeksjoner. Resultatene ble fremstilt i positive ordelag, og de negative effektene ble underkommunisert. Etter hvert vokste motstanden mot lobotomi, og mange skjønnlitterære forfattere, blant annet Tennessee Williams, bidro til kritikken med sine skjønnlitterære fortellinger. Historien om lobotomi viser at vi bør være ydmyke om hva medisinen kan utrette. Hvilke av dagens metoder vil bli stående og hvilke vil bli betraktet som feiltrinn?

Essay: Hva vi kan lære av historien om lobotomi
Medisin og kunst: En kniv gjennom hjernen

Smittesporing ved seksuelt overført sykdom

Smittesporing, dvs. å finne pasientkontakter og tilby disse undersøkelse og behandling, har vært en sentral del av arbeidet mot seksuelt overførbare infeksjoner. I Norge var smittesporingen i første halvdel av 1900-tallet basert på tvang og politiassistanse, mens man de siste 70 årene har lagt vekt på samarbeid og tillit. En venerolog og en medisinhistoriker har gått igjennom flere historiske kilder, slik som årsrapporter fra Kristiania Sundhetskommisjon, Oslo helseråd og Meldingssystem for smittsomme sykdommer ved dagens Folkehelseinstituttet.

Medisinsk historie: Smittesporing ved seksuelt overførbare infeksjoner i Norge gjennom 120 år
Språkspalten: Smittesporing, kontaktsporing og pasientsporing

---

Fete haler og sorte svaner

Sjeldne hendelser er vanskelige å forutsi, å forstå og å akseptere. Vi har psykologiske sperrer mot dem. I økonomifaget brukes uttrykkene *sorte svaner* og *fete haler* til å beskrive sjeldne, men svært betydningsfulle hendelser, og disse uttrykkene har relevans også i medisin. Helsevesenet må ta høyde for at usannsynlige hendelser vil inntre med en uforutsigbar regelmessighet. Viktige medisinske utfall er ofte ikke normalfordelte. Til tross for økt kunnskap kan fremtiden bli stadig mer uviss og enda vanskeligere å forutsi.

Kronikk: Sorte svaner og fete haler

Publisert: 12. desember 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.18.03
© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.